

Dr. Ernest LUPÁN
professzor
Babes-Bolyai Egyetem Jogi Kar
/Románia, Cluj-Napoca/

A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐSZÖVETKEZETEKEN BELÜLI VAGYONI
VISZONYOK SZABÁLYOZÁSA ROMÁNIA SZOCIALISTA
KÖZTÁRSASÁGBAN

A mezőgazdasági termelőszövetkezet /mtsz/ és tagja között, a tagsági minőség keletkezésétől annak megszűnéséig, számtalan vagyoni természetű viszony keletkezik, módosul és szűnik meg. Ezen viszonyok jogi szabályozása a szövetkezeti jog normái által valósul meg. Jelenleg az mtsz-en belüli vagyoni viszonyokat egységesen az 1977-ben megtartott az mtsz-ek Nemzeti Szövetsége III. kongresszusa által elfogadott és az Államtanács 1977. évi 346-os számú törvényerejű rendeletével jóváhagyott alapszabály szabályozza. Az alapszabályban foglalt elvi szabályozás némelyikét bizonyos vonatkozásban speciális törvényhozás egészíti ki. Ezek közül a legjelentősebb a munka szerinti javadalmazásról szóló 1976. évi 27-es számú, a jövedelemelosztásról szóló 1978. évi 29-es számú, a nyugdíj és egyéb társadalombiztosításról szóló 1977. évi 4-es számú törvények stb.

A következőkben röviden összefoglaljuk a legfontosabb belső vagyoni viszonyok legjellemzőbb vonásait.

a/ A belső vagyoni viszonyok bizonyos fajtái szükség-szerűen már a tagsági minőség keletkezésének időpontjában létrejönnek; a szövetkezetbe lépő természetes személy és a vele egy háztartásban élő családtagjai birtokában lévő alapvető termelőeszközök /a föld, az igásállatok, a mezőgazdasági gépek stb./ társadalmisítás /szövetkezetesítés/ alá esnek,

amelynek következtében az azokra vonatkozó magántulajdon megszűnik és létrejön a szövetkezeti tulajdon.

Ebben a vonatkozásban különösen jelentősek a föld társadalomiasítására vonatkozó rendelkezések, amelyek értelmében a földbeviteli kötelezettség az említett személyek összes földjeire kiterjed, kivéve a lakóház, a gazdasági épületek és az udvar által elfoglalt telket, amelynek nagysága azonban nem haladhatja meg a 250 m²-t. Ez a föld az mtsz tag /vagy családtagja/ személyes tulajdonában marad. Ha a lakóház, a gazdasági épületek és az udvar által elfoglalt telek nagysága meghaladja az említett felső határt, az azon felüli részt belészámítják a tag használatába adandó háztáji földbe.

A társadalmiasított termelőeszközök értékének 25-50 %-t az oszthatatlan, a fennmaradó 50-75 %-t pedig a társulási alap javára írják. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a belépő személynek nincs társadalmiasítandó termelőeszköze, neki nem lesz társulási része sem. Ilyen helyzetben található a jelenleg mtsz taggá váló személyek jelentős része, akik vagy az mtsz tagok gyermekei s szüleik már társadalmiasították az adott vagyontárgyakat vagy más személyek, akik nem rendelkeznek ilyen javakkal.

A társulási rész hiányának kiküszöbölése érdekében, valamint más a szövetkezet érdekeit szem előtt tartó gazdasági megfontolásokról, a román törvényhozó a jövedelem létrehozásáról, tervezéséről, rendeltetéséről és folyósításáról szóló 1978. december 27-i 29-es számú törvény által, 1980. január 1-től egy új, eddig ismeretlen jogintézményt honosított meg az mtsz-ben. Ennek lényege, hogy minden mtsz tagnak joga - attól függetlenül, hogy rendelkezik-e vagy sem a belépéskor társadalmiasított termelőeszközei értékéből javára írt társulási résszel -, ugyancsak társulási rész címén, évente egy bizonyos, általa meghatározott nagyságú pénzüsszeget, egy legkevesebb öt éves időszakra, a szövetkezet fejlesztés-

tési alapja javára befizetni. Az így letett összegek után a szövetkezet évente tervteljesítés esetén hat százalékot, tervtúlteljesítés esetén 6-8 %-ot, terv nemteljesítés esetén pedig 5 %-ot fizet. Az mtsz tag ezen társulási részét nyugdíjazása után is megtarthatja; az öröklés tárgya is lehet. Az ide vonatkozó gyakorlat hiányában csak a megfelelő törvényes rendelkezésekre tudunk hivatkozni. Az elkövetkezendő évek gyakorlata bizonyítja majd be ezen jogintézmény életképességét annál is inkább, mivel a törvény előírásai szerint a befizetett összeg visszafizetését csak öt év lejártja után lehet eredményesen kérni és akkor is, az összeg nagyságától és az mtsz pénzügyi lehetőségeitől függően, a szövetkezet kettőtől öt évig terjedő részletfizetést állapíthat meg.

Más a helyzet a társadalmiasított javak értékéből létrehozott társulási rész értékének visszafizetése esetében; ezt a pénzüsszeget csak kilépés /beleértve az átlépést is/ vagy kizárás esetén fizetik vissza a volt mtsz tagnak. A tag halála esetén ez a pénzüsszeg nem képezi öröklés tárgyát.

b/ Az mtsz-en belüli vagyoni viszonyok jelentős csoportja /a szövetkezeti munkaviszonyok keretén belül/ a tagok munka szerinti javadalmazásával kapcsolatos. Miután az mtsz-ek a javadalmazás szümtalan változatát kísérletezték ki, a jelenleg érvényben lévő szabályozás értelmében, amelyet részleteiben az 1976. december 29-i 27-és számú törvény foglal magába, a tagok végzett munkájuk mennyisége, minősége és társadalmi fontossága, valamint a termelési és pénzügyi terv teljesítése terén elért eredmény szerint történik. A szövetkezet tevékenységének eredményessége az az elem, amely ma még szövetkezetenként egyenlőtlené teszi a tagok javadalmazását és megkülönbözteti azt a munkaszerződés alapján dolgozók javadalmazásától. Az mtsz tagok munka szerinti javadalmazásának rendszere azonban azonos, s a törvény minden szövetkezetre nézve előírja annak elemeit. Ezek: az alapjavadal-

mazás, amit a tag a számára meghatározott vagy a termelési és pénzügyi tervből fakadó termés megvalósítása, a munkálatok vagy az egyéni munkafeladatok teljesítése esetén kap; a kiegészítő javadalmazás, amit a tag tervtelteljesítés esetén kap.

A javadalmazás alapvető formája a globális akord, amely lehet: termékegységre vagy a megvalósított termelés, ill. teljesített szolgáltatás 1.000 lej értékére megállapított állandó díjszabás; a termékegységre vagy a megvalósított termelés 1.000 lej értékére megállapított díjszabás, de csak a tervezett termelés szintjéig, a tervtelteljesítésért pedig kiegészítő javadalmazás biztosítása. Ezen kívül még alkalmazhatók a munka szerinti javadalmazás következő formái: a közvetlen akord, a munkanorma szerinti díjszabás, az idő szerinti javadalmazás, egyes növényfajtáknál a termés vagy értékének egy bizonyos százaléka.

A javadalmazás történhetik pénzben vagy pénzben és természetben.

A tagok a jóváhagyott pénzbeni javadalmazásból előleget kapnak, amely a növénytermelésben 80 %, az állattenyésztésben 90 % lehet. Évközben, a termés betakarítása után a természetben járó javadalmazásból 50 %-t lehet előlegként nyújtani.

A törvény szentesíti a garantált javadalmazást. A havi garantált javadalmazás az állattenyésztésben és az öntözőformációkban dolgozó tagok esetén 1.500 lej, a zöldség-, szőlő- és gyümölcsstermesztésben dolgozók esetében 1.200 lej. A szálas, kapás, technikai és takarmány növények, a talajjavítás, a növényvédelem, a szállítás stb. területén dolgozó mtsz tagok esetében napi 40 lej. Ez a garantált javadalmazás az 1976-1980-as ötéves tervidőszakban 24-28 %-kal, a következő /1981-1985-ös/ ötéves tervidőszakban pedig újabb 20-25 %-kal növekedik. A havi garantált javadalmazás összegét 25 munkanapra számolják s azt az egy hónapban efektíven ledolgozott napok arányában fize-

tik ki azzal a feltétellel, hogy az illető tag a meghatározott munkamennyiséget elvégezze és a vállalt terméseredményt megvalósítsa.

c/ Az mtsz tagok nyugdíjazása és egyéb társadalombiztosítása ugyancsak hosszabb /1966-tól kezdődő/ fejlődés eredménye. A társadalombiztosítás a jelenlegi szabályozás értelmében átfogó /1966-1971 között az mtsz tag csak nyugdíjban s esetenként a szövetkezet belső alapjából segélyben részesültek, 1971-től a társadalombiztosítás kiterjed a legkülönbözőbb orvosi kezelésre, gyógyszerellátásra s anyagi segélyekre is/.

Az 1977. július 8-i 4-es számú törvény a következő nyugdíjfajtákat ismeri: a korhatár és a végzett munka után járó; a munkaképesség teljes vagy jelentős mértékű elvesztése esetén járó; az utódlási; és a kiegészítő nyugdíjhoz való jogot.

A nyugdíj összege 350 és 1.000 lej között mozog a következők figyelembe vételével: az mtsz-ben töltött szolgálati idő /a teljes nyugdíjhoz a férfiaknak 30, a nőknek 25 év szükséges s egy év pedig, ebből a szempontból, egyenlő legkevesebb 200 ledolgozott naptári nappal; a szövetkezettől kapott jövedelem nagysága /például az állattenyésztésben legkevesebb 10 éves szolgálati idővel rendelkező 15.000 lej évi átlagjövedelmet megvalósított tag a korhatár elérése esetén 650 lejt kaphat/; a munkahely és a betöltött funkció /ha legkevesebb 10 évig brigádfőnök volt és az átlagjövedelme meghaladja a 15.000 lejt nyugdíjként 725 lejt kap, ha pedig ugyancsak 10 évig farm- vagy szektorfőnök volt ugyanolyan évi átlagjövedelemmel 10 %-kal nagyobb nyugdíjat kap/; a rokkantság foka és annak oka; a kiegészítő nyugdíjalaphoz történt személyes hozzájárulás ideje és összege.

A nyugdíjkorhatár a férfiak esetében 65 év, a nők esetében 60 év.

A nyugdíj összege kiszámításának alapjául szolgáló évi

átlagjövedelem az utolsó 10 évben egymásután következő 5 év átlagjövedelme, amit a tag választ ki. Ha az utolsó 10 évben nem dolgozott egymás után következő 5 évet, akkor az mtsz-ben ledolgozott utolsó 5 év átlagjövedelméből indulnak ki. A 30, ill. 25 éves szolgálati időn túl ledolgozott minden év után a nyugdíj alapjául szolgáló évi átlagjövedelem 0,5 %-t írják a tag javára.

Ha a tag elérte a nyugdíjkorhatárt, de nincs meg a szükséges szolgálati ideje, nyugdíjjogosulttá válhat, ha legalább 10 éves szolgálati ideje van az mtsz-ben. Ez esetben a nyugdíj összegét a szolgálati évek arányában számítják ki.

A munkaképtelenség esetére biztosított nyugdíjban az I. vagy II. foku rokkant szövetkezeti tagok részesülnek. Ha az I. foku rokkantság munkabaleset következménye a nyugdíj nagysága a szolgálati időtől függően a végzett munka és a korhatár után járó nyugdíjnak 50-90 % között változik, amikor az I. foku rokkantság betegség vagy nem munkabaleset következménye, a tag csak abban az esetben részesül nyugdíjban, ha legalább 10 éves szolgálati ideje van és a végzett munka és korhatár után járó nyugdíjnak 35-75 % közötti értékét kaphatja. A II. foku rokkantság esetében a nyugdíj összege az I. foku rokkantság után járó nyugdíj összegének 85 %-ával egyenlő.

Utódlási nyugdíjban részesül az egy vagy mindkét volt szövetkezeti tag szülő után árva gyermek 16 éves korig, vagy ha tanulmányait folytatja annak befejezéséig, de legkésőbb 25 éves korig. Ezen nyugdíjban az az árva gyermek részesül, akinek elhalt szülője /szülei/ nyugdíjas vagy nyugdíjra jogosult volt /voltak/. Az egy szülő utáni árvaság esetén a nyugdíj összege 120 lej, a mindkét szülő utáni árvaság esetén pedig 180 lej.

Kiegészítő nyugdíjban részesül minden olyan mtsz tag, aki legalább 5 évig havi 10, 15 vagy 20 lejjel járult hozzá

a nyugdíjalaphoz. Minden ötéves hozzájárulási időszak után havi 10, 15 vagy 20 lejt kap kiegészítő nyugdíjként.

Az mtsz tagoknak a társadalombiztosítás keretében nyújtott anyagi segélyek a következő formákat ölthetik: ingyenes kórházi kezelés és gyógyszerellátás, ideiglenes munkaképtelenség esetére nyújtott segélyek /ha a tag előzőleg teljesítette termelési feladatait/, 60 napos fizetett szülési szabadság, gyermekpénz stb.

A társadalombiztosítási viszonyokat szabályozó 1977. évi 4-es számú törvény 1978. január 1-én lépett életbe s ezzel egyidőben megszűnt az mtsz tagok nyugdíj és társadalombiztosítási pénztára; a társadalombiztosítási műveletek és a pénzalapok kezelését a Munkaügyi Minisztérium végzi a megyei igazgatóságai és ezek irodái útján. A szükséges alapokat az mtsz-ek az össztermelés 8 %-nak, a szövetkezeti gazdasági társulások össztermelése 3,5 %-nak, a tagok által a kiegészítő nyugdíjra havi 10, 15 vagy 20 lejes befizetéseiből és az állami juttatásokból tevődik össze. Az állam az mtsz által a terv keretében az állami alapokba leszállított termékek értékének 2 %-ával járul hozzá a társadalombiztosítási alaphoz. Ezen kívül az állam a tagok által az állami alapba leszállított termékek értékének 2 %-t szintén befizeti a nyugdíjalapba.

d/ A háztáji gazdasággal kapcsolatosan ugyancsak számtalan vagyoni viszony jön létre a tag és a szövetkezet között. Az Alkotmány 9. sz. elvi szabályozást tartalmaz, mely szerint az mtsz tag, családtagjaival együtt, az alapszabályban előírt tulajdonnal rendelkezhet. Az alapszabály 5. sz. pedig előírja, hogy a tag személyes tulajdonát képezi a lakóház és a melléképületek, az ezek által elfoglalt telek, amely - amint arra már a földbeviteli kötelezettséggel kapcsolatosan rámutattunk - nem haladhatja meg a 250 m²-t, az ezen felüli részt /ha ilyen létezik/ beleszámolják a háztáji földbe, valamint a haszonállatok /családonként legfeljebb

3 szarvasmarha, 15 juh vagy kecske, korlátlan számú disznó, szárnyas, házinyul és méhcsalád/ és a leltári tárgyak. Ugyancsak a személyi tulajdonjog tárgya a munkával szerzett jövedelem és a megtakarítások, valamint a háztáji földön megvalósított termés.

Az összes állampolgárokra vonatkozó jogi szabályozás szerint /az 1973. március 31-i 4-es számú törvény/, egy természetes személy, a vele egy háztartásban élő családtagjaival együtt, csak egy lakóházat tarthat tulajdonában. Ezen szabály természetesen az mtsz tagokra is vonatkozik. Amennyiben a tag /vagy a vele egy háztartásban élő családtag/ egy második házra tulajdonjogot szerez, úgy köteles az egyik házat, a törvény előírásainak megfelelően, vagyis egy éven belül, elidegeníteni. Amennyiben az egyéves határidőt nem tartja be az egyik lakóház, kártalanítás ellenében, átszáll az államra és átmege a néptanács kezelésébe.

Amennyiben az mtsz tag az alapszabály előírásait meghaladó haszonállattal vagy leltári tárggyal rendelkezik /vásárlás, öröklés stb. eredményeként/, azt köteles a közgyűlés által meghatározott határidőn belül elidegeníteni. Ezen határidő lejárta után az ilyen javakat a szövetkezet a tulajdonos számlájára értékesíti.

Az mtsz tag által öröklés útján szerzett, 250 m²-t meghaladó minden földterület a szövetkezet tulajdonába megy át. Az 1974-ig érvényben lévő rendelkezések szerint az mtsz tag az öröklés /vagy bármely más módon/ szerzett földet köteles volt a közgyűlés által meghatározott határidőn belül elidegeníteni. Mivel azonban az 1974. év végén életbelépett 58-as és 59-es számú törvények rendelkezései szerint a föld nem képezheti a természetes személy által kötött semmilyen jogügylet tárgyát, az mtsz tag az ezen törvények életbelépése után örökölt földjét nem tudná elidegeníteni, szükségszerűvé vált az említett alapszabályi rendelkezés, miszerint ezen

föld átszáll a szövetkezetre.

A lakóház építésére szolgáló telek megszerzése az mtsz tag által ugyancsak az említett két törvény általános előírásainak megfelelően nyert szabályozást. Ha az mtsz tag nem rendelkezik ilyen telekkel, úgy az alapszabály 6. sz. lehetőséget ad arra, hogy ilyen telket a szövetkezettől vásároljon. Természetesen, amennyiben az adott község vagy falu határán belül a szövetkezet tulajdonában található az.

Az mtsz tag és a szövetkezet közötti vagyoni viszonyok egy jelentős csoportja a háztáji földdel kapcsolatos. Az Alkotmány 9. sz. kimondja, hogy az mtsz tag használatában lévő háztáji föld a szövetkezet tulajdona. Az alapszabály 4.sz. pedig előírja, hogy a szövetkezet tulajdonában lévő mezőgazdasági rendeltetésű földből a közgyűlés évente minden tagnak háztáji földet juttathat, legfeljebb 15 árnyi /hegyvidéken ennél több/ szántó földet. Ennek feltétele, hogy az illető mtsz tag az előző naptári évben megfelelő időben és a termelés szükségleteinek megfelelően teljesítse a közgyűlés által meghatározott munkamennyiséget. Háztáji földet kaphat az a szövetkezeti tag is, aki a közgyűlés jóváhagyásával a szövetkezetközi gazdasági társulásban vagy a mezőgazdasági állami vállalatnál dolgozik közvetlenül a termelésben. Kivételes esetekben a közgyűlés a tag használatában hagyhatja vagy használatába juttathatja a háztáji földet annak ellenére, hogy az előző naptári évben /saját hibáján kívül - betegség, sokgyerekes anya stb./ nem teljesítette a meghatározott munkamennyiséget. A nyugdíjba menő mtsz tag ugyancsak megtartja háztáji földjét. A háztáji föld mezőgazdasági rendeltetését a tag nem változtathatja meg a használati jog elvesztése nélkül. A háztáji földet a tag, egyedül vagy családtagjai segítségével művelheti meg. A háztáji földet a tag semmilyen körülmények között sem ruházhatja át más személyre.

A jelenleg érvényben lévő jogszabályozás szerint a ház-

táji földet nem családonként /mint 1972 előtt/, hanem tagonként juttatják használatba. Míg az előző jogszabályozás szerint, bizonyos feltételek mellett családonként legfeljebb 30 árnyi háztáji földet használhattak, addig ma egy család annyiszor legfeljebb 15 árnyi háztáji földet használhat, ahány családtag teljesíti az mtsz-ben a földhasználati jog elnyeréséhez szükséges feltételeket. Más szóval, ma családonként a felsőhatár nincs megszabva, ami jelentős anyagi ösztönző lehet a munkában való részvételre és a kötelességek teljesítésére.

e/ A belső vagyoni viszonyok egy sajátos csoportja a jövedelemelosztással, vagyis a szövetkezetnek, mint a tulajdonjog alanyának az egy esztendőben megvalósított jövedelme feletti rendelkezési jogosítványának a megvalósításával kapcsolatos.

Az 1977-es alapszabály idevonatkozó rendelkezéseit az 1978. évi 29-es számú törvény módosította. Az új jogszabályozásnak megfelelően, az 1980-as évtől kezdődően a globális termelés értékét és az egyéb forrásokból származó jövedelmet - amely az mtsz összjövedelmét képezi - a következő alapvető vázlatnak megfelelően kell elosztani: az összjövedelemből levonják az anyagi termelési költségeket /mint a vetőmag és a palánták, a műtrágya, a természetes trágya, a növényvédőszer, az öntözés, az állati gyógyszerek, a takarmány, a gépesítési állomásnak járó és más költségek értéke/; az ezután fennmaradó rész a netto termelés, amelyet a következő célokra osztanak fel: a munka szerinti javadalmazásra, a társadalombiztosítási hozzájárulásra, a földadóra, a javadalmazási alap utáni adóra, az ipari tevékenységből származó jövedelem utáni adóra, a javak biztosítására, segélyalapokra, a káderképzésre és a termelési gyakorlatra, a pénzügyi hozzájárulásra, a közérdekű munkálatok céljára, a fel nem róható veszteségekre és más a törvényben előírt célokra. Az ezután fennmaradó rész a tiszta jövedelem, amit a következő célokra

osztanak el: a fejlesztési alapra, a forgó eszközök alapjára, a szociális-kulturális és sport alapra, a termelési és javadalmazási tartalékalapra, a kölcsönös segélynyújtási és megerősítési szövetkezetközi alapra, a tagok befizetései utáni jövedelemrészese-
dési alapra, a jövedelemrészese-
dési alapra.

A régebbi jövedelemelosztási eljárással szemben, az új szabályozásnak megfelelően különös helyet és szerepet kap a javadalmazási alap, amelyet fontossági sorrendben közvetlenül az anyagi termelési költségek fedezése után kell létrehozni. Ennek jelentős kihatása lesz /a garantált havi javadalmazás útján/ a szükséges munkaerő időbeni és megfelelő színvonalu biztosítására. Természetesen, a javadalmazási alap helyének megváltoztatása a jövedelemelosztás rendszerében egymagában még nem jelenti a garantált havi minimális javadalmazáshoz szükséges pénzüsszegek biztosítását. A törvény csak a szükséges keretet teremti meg erre, ami természetesen jelentős és előnyös feltételeket biztosít arra, hogy a szövetkezetek kiküszöböljék azokat a nehézségeket, amelyek eddig felmerültek a garantált javadalmazáshoz szükséges pénzeszközök előteremtése terén, de ez nem elegendő. A továbbiakban is a javadalmazás célját szolgáló pénzeszközöket a szövetkezeti tagok és a mezőgépeszek, a vezetőség és a szakemberek kell előteremtsék minden egyes mtsz-ben. Éppen ezért, az 1978. márciusától elhatározott és a nemzetgazdaságban fokozatosan bevezetett s a továbbiakban az mtsz-ekben is 1980. január 1-től érvénybe lépő új gazdasági-pénzügyi mechanizmus, az önálló ügyvezetés és az öngazdálkodás szükségyszerűen megköveteli olyan energikus intézkedések foganatosítását, amelyek biztosítják a szövetkezetekben létező összes belső tartalékok mozgósítását, olyan felelősségteljes tevékenység megvalósítását, amely a termelés növelését eredményezi, a gazdasági hatékonysághoz vezet minden egyes munkahelyen és mindezek eredményeként a szövetkezetek egyre nagyobb jövedelmet valósítanak meg.

f/ Az mtsz-en belüli vagyoni viszonyok némelyikének rövid, vázlatos bemutatását a velük kapcsolatosan keletkező jogviták megoldására hivatott szervek és azok hatáskörének leírásával szeretném befejezni.

Az mtsz és tagja között döntő módon három csoportra osztható vagyoni vita keletkezhet: 1/ a munka szerinti javadalmazással; 2/ a károkozással vagy alaptalan előnyök igénybevételével; 3/ a társadalombiztosítással kapcsolatos viták.

1/ A munka szerinti javadalmazással kapcsolatos viták megoldását a törvény /az 1976. évi 27-es számú törvény 77. sz. és az alapszabály 14. sz./ négy különböző szerv hatáskörébe utalja.

a/ Az mtsz közgyűlése az alapjavadalmazás'csökkentésével és a kiegészítő javadalmazás megállapításával kapcsolatos viták megoldására illetékes.

b/ Az mtsz-ek megyei szövetsége a megyei mezőgazdasági és élelmiszeripari főigazgatósággal /mint államigazgatási szervvel/ közösen ugyanazon viták megoldására illetékes, amennyiben a panaszos egy vezető tisztséget betöltő személy.

c/ Az mtsz-ben működő ítélkező bizottság a munka szerinti javadalmazással kapcsolatos egyéb viták megoldására illetékes, amennyiben a vitatott összeg nem haladja meg az 5.000 lejt.

d/ A bíróság ugyancsak az "egyéb" viták megoldására illetékes, ha a vitatott összeg meghaladja az 5.000 lejt.

2/ A károkozással vagy az alaptalan előnyök igénybevételével kapcsolatosan keletkező jogviták megoldását az 1968. évi 59-es számú törvény és az alapszabály 14. sz. a következő két szerv hatáskörébe utalja:

a/ Az ítélkezőbizottság illetékes az 5.000 lej értékhatárt meg nem haladó viták megoldására, amennyiben a kár megtérítésére kötelező határozatot a vezetőtanács fogadta el;

b/ A bíróság akkor illetékes az ilyen vagyoni viták megoldására, ha a vitatott összeg meghaladja az 5.000 lejt, vagy ha a kár megtérítésére kötelező határozatot a közgyűlés fogadta el.

3/ A társadalombiztosítással kapcsolatosan keletkező jogviták megoldása csak a nyugdíjazás tekintetében nyert szabályozást speciális törvényben. Az 1977. évi 4-es számú törvény 37. sz. értelmében, az mtsz tag nyugdíjazásával kapcsolatosan keletkező vita megoldására a Munkaügyi Minisztérium megyei igazgatóságán belül működő megyei nyugdíjbizottság illetékes, amely az mtsz-en belül működő nyugdíj és társadalombiztosítási bizottság vagy a munkaképességet megállapító szakbizottság határozata ellen előterjesztett panaszokat oldja meg. A megyei nyugdíjbizottság döntése ellen a Munkaügyi Minisztériumon belül működő Központi Nyugdíjbizottsághoz lehet fordulni.

. Az egyéb társadalombiztosítási viták megoldása, a kifejezett speciális jogszabályozás hiányában, az általános szabályok szerint illetékes szervek, vagyis a bíróságok hatáskörébe tartozik. Természetesen arról az esetről van szó, amikor a jogszerint megállapított társadalombiztosítási segély kifizetését utasítják vissza.

x

Az mtsz-en belüli vagyoni viszonyok a változásnak leginkább kitett területe a szövetkezeti jogviszonyoknak. Az ezen viszonyokra vonatkozó jogszabályozás valamilyen formában vagy tekintetben jóformán évente módosul, tökéletesedik. A gazdasági viszonyok állandó fejlődése így szükségszerűen maga után vonja a szövetkezeti jognak az állandó fejlődését, tökéletesedését.